

WPROWADZENIE

Kościół żyje i działa w świecie, który nieustannie się przemienia. Nawiązując do myśli, w której Gilbert Keith Chesterton określił religię jako świat, w którym trzeba stale żyć, można powiedzieć to również o Kościele. Kościół wypełnia swoją misję zbawczą w porządku nadprzyrodzonym, ale powinien również „z pełną skutecznością oddziaływać na drugi porządek zamknięty granicami czasu, który niestety często wyłącznie wypełnia sobą troski i pilne zabiegi ludzi” (Jan XXIII, Konstytucja apostolska *Humanae salutis*). Dlatego również Kościół, tak jak świat, powinien nieustannie się przemieniać zgodnie z zasadą *accomodata renovatio* (odnowa dostosowana do aktualnych warunków); dotyczy to zarówno ujęcia *Ecclesia ad intra*, jak też *Ecclesia ad extra*.

W tym dziele dostosowanej odnowy ważną rolę spełnia teologia pastoralna, która naukowo zajmuje się analizą i interpretacją istoty, natury i przemian dokonujących się w aktualnej sytuacji Kościoła i świata. W badaniach teologicznych funkcjonują różne jej definicje, także stworzona przez Jana Pawła II; według niego jest to naukowa refleksja o codziennym wzrastaniu Kościoła, w mocy Ducha Świętego, w kontekście historii. Papież doprecyzowuje, że chodzi tutaj o Kościół jako „powszechny sakrament zbawienia”, czyli znak i żywe narzędzie zbawienia Jezusa Chrystusa, działający przez słowo, sakramenty i posługę miłości. Podkreślić należy, że ma ona status pełnoprawnej dyscypliny teologicznej, ponieważ czerpie z wiary zasady i kryteria działalności duszpasterskiej Kościoła w historii. Wśród tych zasad i kryteriów szczególnie ważne miejsce zajmuje ewangeliczne rozeznanie sytuacji społeczno-kulturalnej i kościelnej, w której prowadzona jest działalność duszpasterska (Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Pastores dabo vobis*, n. 57).

Jan Paweł II wskazał też na człowieka jako drogę Kościoła, ponieważ każdy bez wyjątku został odkupiony przez Chrystusa i z każdym człowiekiem Chrystus jest w jakiś sposób zjednoczony, nawet gdyby człowiek nie zdawał sobie z tego sprawy. Kościół powinien zatem ciągle rozpoznawać nowe możliwości rozwoju człowieka, ale jednocześnie zdobywać wiedzę na

temat zagrożeń jego godności osobowej i życia codziennego (Jan Paweł II, Encyklika *Redemptor hominis*, n. 14).

W tym obszarze sytuuje się problem badawczy nowej dyscypliny: teologii stosowanej. Jej głównym przedmiotem badań jest człowiek jako indywidualna, niepowtarzalna jednostka, która jednak może się prawidłowo rozwijać i realizować swoje powołanie osobowe, egzystencjalne, ale i chrześcijańskie w relacjach społecznych, w tym przede wszystkim w rodzinie, ale też we wspólnocie kościelnej. Badania prowadzone w teologii stosowanej skoncentrowane są na człowieku jako istocie społecznej, której istnienie ma pełny sens, jeśli uwzględni się jej eschatologiczne ukierunkowanie. Teologia stosowana nie narusza zatem statusu teologii pastoralnej inaczej praktycznej, w ujęciu antropologicznym, która zajmuje się Kościołem z perspektywy człowieka powołanego do zbawienia. Badania teologii pastoralnej i teologii stosowanej mogą natomiast pomóc w zdobywaniu praktycznej wiedzy o człowieku, która będzie mogła być wykorzystana do rozwiązywania nowych (aktualnych), ciekawych (interesujących) problemów dotyczących jego godności, praw osobowych, a także wartości, relacji, celu i sensu życia.

Przed teologią stosowaną stają więc ważne zadania naukowe i wyzwania pastoralne, które wymagają podjęcia pracy badawczej przez teologów, ale też naukowców i ekspertów różnych dziedzin wiedzy. Zgodnie bowiem ze wskazaniem *Vaticanum II* teologowie powinni współpracować z ludźmi biegłymi w innych gałęziach wiedzy, zespalać z nimi swoje siły i pomysły. „Dociekanie teologiczne niech zarazem zmierza do głębokiego poznania prawdy objawionej i nie zaniedbuje kontaktowania jej ze współczesnością, żeby mogło ono pomóc ludziom wykształconym w różnych dziedzinach nauki do pełniejszej znajomości nauki Kościoła o Bogu, człowieku i świecie. Ojcowie soborowi proponują również, aby wielu świeckich katolików zyskiwało odpowiednie wykształcenie w naukach teologicznych i żeby duża część spośród nich studia te gorliwie uprawiała i pogłębiała. Ażebym zaś zadanie swoje mogli oni wykonywać, trzeba przyznawać wiernym, czy to duchownym czy świeckim, należytą wolność badania, myślenia oraz wyrażania pokornie i odważnie swego zdania w sprawach, których znajomością się odznaczają” (Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, n. 62).

Publikowanie wyników badań teologii stosowanej i upowszechnianie najnowszych osiągnięć pomocniczych nauk świeckich będzie celem nowego czasopisma naukowego: „Biblioteka Teologii Stosowanej”. To czasopismo obejmuje dotychczasowy dorobek serii wydawniczej: „Biblioteka Teologii

Pastoralnej”, której założycielem i redaktorem naukowym jest ks. prof. dr hab. Jan Kazimierz Przybyłowski. Pierwszy tom tej serii ukazał się w 2007 roku, a była nim publikacja ks. dr. Józefa Chrzanowskiego pt.: *Człowiek pierwszą drogą Kościoła. Studium teologicznopastoralne w świetle nauczania Jana Pawła II*. Dwudziesty tom tej serii nosi tytuł: *Wolność i ekologia*, Warszawa 2021 – jest to wieloautorski zbiór artykułów naukowych.

W „Bibliotece Teologii Stosowanej” publikowane będą artykuły naukowe specjalistów z różnych dziedzin, których badania dotyczyć będą naukowego poszukiwaniu prawdy, badania wolności i znaczenia religii. Czasopismo będzie wydawane przez „Uniwersyteckie Centrum Badań Wolności Religijnej” na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Redakcja zaprasza do współpracy naukowców z różnych środowisk akademickich, polskich i zagranicznych, którym bliski jest program zawarty w Ewangelii i Tradycji Kościoła: „Jest on skupiony w istocie rzeczy wokół samego Chrystusa, którego mamy poznawać, kochać i naśladować [...]. Program ten nie zmienia się mimo upływu czasu i ewolucji kultur, chociaż bierze pod uwagę epokę i kulturę, aby możliwy był prawdziwy dialog i rzeczywiste porozumienie. Ten właśnie niezmienny program jest naszym programem na trzecie tysiąclecie” (Jan Paweł II, List apostolski *Novo millennio ineunte*, n. 29). Na łamach tego czasopisma jest też miejsce dla osób wyznających różne religie, ale również wątpiących, poszukujących, zachowujących neutralność religijną, niewierzących, których naczelną wartością w badaniach naukowych jest poszukiwanie prawdy i dzielenie się osiągnięciami zdobytymi na swojej drodze naukowych dociekań.

Ks. prof. zw. dr hab. Jan Kazimierz Przybyłowski

Zastępca Dyrektora
Uniwersyteckiego Centrum Badań Wolności Religijnej